

Referanser: Plan for diakoni (KM 06/07), Plan for kirkemusikk (KM 08/08), Plan for trosopplæring (KM 04/09), Gudstjenestereformen – flere saker (KM 4,5,6,7,13/11), Justering av Ordning for hovedgudstjenesten (KM 05/19)

Arkivsak: 19/00950-1

Helhetlig menighetsplan

Sammendrag

Kirkemøtet har vedtatt følgende nasjonale retningsgivende planer for kirkens virksomhet:

Plan for diakoni 2007 (KM 06/07)

Plan for kirkemusikk 2008 (KM 08/08)

Plan for trosopplæring 2009 (KM 04/09)

Ny ordning for hovedgudstjenesten ble vedtatt av Kirkemøtet i 2011 (KM 07/11 m.fl. og KM 05/19)

De nasjonale fagplanene danner et felles grunnlag for strategi- og planarbeid på alle nivå i Den norske kirke. Det er ønskelig å utvikle metodikk og ressurser som stimulerer helhetstenkning og tverrfaglig samarbeid i menighetenes virksomhet. Tilretteleggingen av felles digitale løsninger i Den norske kirke de senere årene gjør det naturlig å legge til rette digitale verktøy som støtte for menighetenes lokale planarbeid.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet ber om at det igangsettes et arbeid med å utvikle maler og digitale verktøy for å bidra til at menighetene på en enkel måte kan utarbeide helhetlige menighetsplaner.
2. Det etableres en tverrfaglig arbeidsgruppe med deltakere fra Kirkerådets sekretariat og bispedømmeadministrasjon, samt lokalt kirkelige ansatte som referansepersoner.

Saksorientering

Bakgrunn

I forbindelse med revisjon av plan for diakoni i 2018, ba Kirkerådets arbeidsutvalg om at det ble igangsatt et arbeid med hvordan sektorplaner for de forskjellige fagområdene kan danne grunnlag for helhetlig menighetsplan. Det ble for en del år tilbake utarbeidet et forslag til en helhetlig menighetsplan som er inntatt i Håndbok for menighetsråd og Kirkelig fellesråd (2015-2019). Målet var å hjelpe menighetsrådene til en helhetstenking i sitt planarbeid, i form av en prosessbeskrivelse, illustrert med et eksempel på en skjematisk fremstilling av menighetens virksomhetsområder.

I rammen av Gudstjenestereformen vedtok Kirkemøtet i 2011 ny Ordning for hovedgudstjenesten. Kirkemøtet 2019 skal behandle justering av denne ordningen. (KM 04/11 og KM 05/19). Som del av reformarbeidet har alle landets menigheter utarbeidet sin lokale grunnordning for gudstjenesten som er godkjent av biskopen.

Kirkemøtet har vedtatt Plan for diakoni (KM 06/07), Plan for kirkemusikk (KM 08/08) og Plan for trosopplæring (KM 04/09). Disse planene er retningsgivende for lokale planer som skal vedtas av menighetsrådet. De nasjonale fagplanene danner et faglig grunnlag for kirkens strategi- og planarbeid på alle nivå. De er ressurser for kontinuerlig utvikling og fornyelse av menighetens virksomhet og skal gi inspirasjon og stimulere den faglige samtalen, både lokalt i menighetene og på kirkens øvrige faglige arenaer. Mye er endret i samfunnet og i kirken i løpet av årene som har gått siden Kirkemøtet vedtok de nasjonale planene for diakoni (2007), kirkemusikk (2008) og trosopplæring (2009). Planene har behov for revisjon og oppdatering. Et utkast til revidert Plan for diakoni fremmes for Kirkerådet i mars 2019 og vil bli gjenstand for en begrenset høring før den fremmes for Kirkemøtet 2020. Også Plan for kirkemusikk og Plan for trosopplæring vil bli fremmet for Kirkemøtet de kommende årene.

Ulike fagplaner - helhetlig virksomhet i menigheten

De nasjonale fagplanene er strukturert ut fra premissene til de respektive fagfeltene. Plan for trosopplæring er en læreplan for 18 årskull og er strukturert ut fra aldersfaser, trosopplæringens innhold og arbeidsmåter. Menighetens plan for gudstjenesteliv er strukturert ut fra kirkeåret. Forslaget til revidert Plan for diakoni viderefører definisjonen av diakoni med områdene «*Nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket*», men har fornyet strukturen ved å la den diakonale arbeidsmåten «*se – bedømme – handle*» strukturere planen. Plan for kirkemusikk er bygget rundt de arenaene der kirkemusikk utøves med mål og tiltak for de ulike arenaene. Planene viser gjensidig til hverandre og forutsetter at de ulike fagområdene inngår i en helhetlig virksomhet i menighetens arbeid. I menighetens virksomhet griper fagområdene inn i hverandre og er med på å realisere kirkens oppdrag på ulike måter og på mange arenaer. Dette krever tverrfaglig samarbeid om planlegging og utøvelse av menighetens tjeneste.

Lokalt planarbeid

I plan for kirkemusikk står følgende om lokalt planarbeid:

Det nye planverket er arbeidsredskaper som gir menigheten nye muligheter til å utvikle og fornye sin virksomhet. Sammen med gudstjenestereformen representerer planene kjerneområder som til sammen er konstituerende for menighetens liv og virke. Det er en forutsetning at arbeidet med den enkelte planen og planene som helhet skjer i dette helhetsperspektivet. Slik den enkelte planen må ses i forhold til de andre, må de nye planene også ses i forhold til lokale planprosesser og den enkelte menighetens erfaring med gudstjenestearbeid, diakoni og trosopplæring. Det er en forutsetning at planarbeidet reflekterer behov på stedet, kultur og egenart. [...] For at ikke virksomheten i menighetene skal bli fragmentert er det nødvendig at de ulike planene sees i sammenheng. Planene må være et ledd i en samlet strategisk tenking rundt menighetsutvikling.

Lokalt planarbeid er et redskap for menighetsutvikling og strategisk tenkning om kirkens rolle i lokalsamfunnet. Menighetenes lokale planer må søke å gi en helhetlig oversikt og stimulere til samvirke mellom arbeidsområdene. En god lokal plan gir oversikt, bevissthet om mål og hjelp til prioritering. Den fungerer som et styringsredskap for rådene, de ansatte og frivillige medarbeiderne. Planarbeidet i menighetene er krevende, både med hensyn til tid og ressurser. Menighetene i Den norske kirke har ulike forutsetninger og særpreg. Det er derfor behov for ulike verktøy og ressurser for å støtte menighetene i deres planarbeid, tilpasset menighetens størrelse, antall ansatte og frivillige ressurspersoner og lokale samarbeidspartnere.

Erfaringer med digitalt planverktøy for trosopplæring

Det ble utviklet et digitalt planverktøy i forbindelse med at alle landets menigheter i årene 2008-2014 skulle utarbeide lokale planer for trosopplæring. Planverktøyet for trosopplæring er en integrert del av Kirkebakken, Den norske kirkes intranett. Verktøyet er også koblet mot medlemsregisteret, slik at antall medlemmer i aldersgruppene vises automatisk når menighetene planlegger og rapporterer sine tiltak i trosopplæringen. Når menigheten har skrevet sin plan inn i planverktøyet, danner den grunnlag for planlegging og gjennomføring, evaluering og rapportering av tiltakene.

Den digitale planen gjør det mulig for alle ansatte i en enhet å lese, redigere og rapportere i verktøyet. Både planens innhold og de rapporterte oppslutningstallene er dermed tilgjengelig for menighetene, bispedømmerådene og Kirkerådet. Verktøyet er en viktig kilde til læring og erfaringsdeling både i menigheten, men også regionalt og nasjonalt i kirken.

Menighetens lokale trosopplæringsplan er strukturert i tre hoveddeler:

1. Mål, grunnlag og organisering
2. Sentrale dimensjoner
3. Tiltak for de ulike aldersgruppene

Digitalt planverktøy for flere arbeidsfelt i menigheten?

Planverktøyet for trosopplæring kan utvides til å omfatte flere arbeidsområder, slik at den til sammen rommer menighetens helhetsplan. Et slikt felles verktøy vil gi en helhetlig oversikt over menighetens virksomhet og legge til rette for felles eierskap, involvering og utvikling.

1. Helhetsplanen kan bygge på en felles plattform med grunnleggende informasjon om menigheten, lokalt særpreg og en omtale av sentrale dimensjoner som ligger til grunn for menighetens helhetlige virksomhet. (Eksempler på sentrale dimensjoner: Tverrfaglighet/ Frivillighet/ Kommunikasjon/ Inkludering og tilrettelegging/ Medvirkning/ Samarbeid med organisasjoner og institusjoner i lokalsamfunnet etc.)
2. En visjon og strategi for menigheten kan utarbeides som del av det felles grunnlaget som menighetens virksomhet bygger på.
3. Maler for lokal plan for de ulike virksomhetsområdene. Disse må korrespondere med strukturen i den nasjonale fagplanen, være fleksible og enkle å bruke. Noen menigheter vil ha planer for mange virksomhetsområder, andre vil ha få.
4. Funksjoner for å vise og skrive ut planenes innhold i ulike format (løpende tekst, skjema, tabeller) både av delplaner og som helhetsplan med en oversikt over menighetens arbeid.

Helhetlig menighetsplan – illustrasjon:

4. Funksjoner for å vise planens innhold i ulike format
3. Mål og tiltaksplaner for de ulike arbeidsområdene
2. Visjon og strategi for menigheten
1. Grunnlag, særpreg og sentrale dimensjoner

Ressursbank for flere fagområder

Nettstedet Ressursbanken.no ble etablert som støtte for menighetenes utøvende trosopplæringsarbeid. Ressursbanken er strukturert ut fra Plan for trosopplæring. Nettsiden ligger åpen tilgjengelig slik at både ansatte og frivillige medarbeidere kan finne ressurser for sitt arbeid med barn, unge og trosopplæring. Innholdet i ressursbanken er dels utviklet på initiativ fra Kirkerådet, dels innhentet fra menigheter, barne- og ungdomsorganisasjoner og fagmiljøene. Seksjon for barn, unge og trosopplæring har det redaksjonelle ansvaret og ansvar for å innhente og redigere ressursene. Dette er en kontinuerlig arbeidsprosess i samspill med menighetene og andre bidragsyttere. Arbeidet med ressursbanken bidrar til at kunnskap og gode ideer blir delt, noe som bidrar til utvikling av kirkens trosopplæringsarbeid.

Ressursbanken er godt innarbeidet som et sted der kirkens medarbeidere går for å finne inspirasjon og ressurser til sitt lokale arbeid. Den inneholder både pedagogiske og metodiske ressurser, fagstoff til fordypning og kommunikasjonsmalere.

Det er teknisk mulig å utvide ressursbanken til å omfatte flere fagfelt som f.eks. gudstjeneste og kirkelig handlinger, diakoni, kirkemusikk og kultur, misjon og dialogarbeid, kommunikasjon osv. Dette krever ressurser til redaksjonelt arbeid innenfor de ulike fagområdene.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Det etableres en tverrfaglig arbeidsgruppe med deltakere fra Kirkerådets sekretariat og bispedømmeadministrasjon, samt lokalt kirkelige ansatte som referansepersoner.

Det vil være utviklingskostnader knyttet til teknisk tilrettelegging av struktur og maler til planverktøy og ressursbank. Dette kan realiseres innenfor rammen av budsjett for 2019 i avdeling for kirkefag og den digitale satsingen i Kirkerådet.

Det vil være behov for redaktørressurser til drift av de ulike fagområdene i ressursbanken. Dette vil ikke kreve økte stillingsressurser, men må prioriteres i en etableringsfase og inkluderes i det arbeidet til fagrådgivere i Kirkerådet, ved bispedømmekontorene og hos andre fagmiljøer som er naturlige bidragsytere til kirkens ressursbank.